

COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE VELİLERİN ÖĞRETMEN KAVRAMINA YÖNELİK GELİŞTİRMİŞ OLDUKLARI METAFORLARI

METAPHORS DEVELOPED BY PARENTS FOR THE CONCEPT OF TEACHER DURING THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS

Bayram GÖKBULUT¹, Ahmet Naci ÇOKLAR²

ÖZ: Covid-19 pandemi süreci, eğitim süreçlerinde de hızlı ve önemli değişimlere neden olmuştur. Bu süreçte özellikle uzaktan eğitim uygulamaları etkisini göstermiş, dijital teknolojiler yaygın bir şekilde kullanılmaya başlamıştır. Yeni teknolojilerin kullanımı öğrenci, öğretmen ve veliler için bir uyum süreci gerektirmiştir. Pandemi nedeniyle ev ortamlarının sınıf ortamına dönüşmesiyle birlikte veliler eğitim öğretim sürecinin içerisine daha çok dahil olmuş ve sorumluluk almışlardır. Yaşanan bu süreçte velilerin öğretmene yönelik algılarındaki değişiklik araştırma konusu olarak önemli görülmüş ve velilerin öğretmene yönelik görüşleri metaforlar aracılığı ile araştırılmıştır. 2020-2021 eğitim öğretim yılı sonunda Zonguldak ilinde farklı eğitim kademelerinden toplam 275 öğrenci velisinin katılımı ile gerçekleştirilen araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde MaxQDA analiz programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrenci velileri öğretmenleri 74 farklı metafor ile tanımlamışlardır. Bu metaforlar 11 kategori altında toplanmıştır. Öğrenci velilerinin mezuniyet durumlarına göre (ilkokul, ortaokul, lise, üniversite) tanımladıkları metaforlar arasında ise farklılıklar olduğu görülmüştür.

ABSTRACT: Bölüm metni bölüm metni bölüm metni bölüm metni bölüm metni bölüm metni bölüm metni bölüm metni bölüm metni bölüm metni The Covid-19 pandemic process has also caused rapid and important changes in education processes. In this process, especially distance education applications have shown their effect and digital technologies have started to be used widely. The use of new technologies required an adaptation process for students, teachers and parents. It has caused the home environment to turn into a classroom environment and the parents to take place in the classroom. In this process, the change in the perceptions of the parents towards the teacher was considered important as a research topic and was investigated through metaphors. At the end of the 2020-2021 academic year, the data obtained from the research carried out with the participation of a total of 275 parents of students from different education levels in Zonguldak province were analyzed with content analysis. MaxQDA analysis program was used in the analysis of the data. As a result of the research, parents of students defined teachers with 74 different metaphors. These metaphors were gathered under 11 categories. There are differences between the metaphors defined by the parents of the students according to their graduation status (primary school, secondary school, high school, university).

Anahtar sözcükler: Veliler, öğretmen, metafor, Covid-19, pandemi

Keywords: Parents, teacher, metaphor, Covid-19, pandemic

Bu makaleye atf vermek için:

Gökbulut, B. ve Çoklar, A. N. (2022). Covid-19 pandemisi sürecinde velilerin öğretmen kavramına yönelik geliştirmiş oldukları metaforları, *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3), 1426-1446

Cite this article as:

Gökbulut, B. & Çoklar, A. N. (2022). Metaphors developed by parents for the concept of teacher during the Covid-19 pandemic process. *Trakya Journal of Education*, 12(3), 1426-1446

¹. Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Zonguldak, TÜRKİYE, bayramgokbulut@hotmail.com, Orcid://0000-0002-7218-5900

² : Prof.Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Bilgisayar Öğretim Teknolojileri Bölümü, Meram, 42090, Konya, TURKEY, ahmetcoklar@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9210-4779>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The Covid-19 pandemic process has also caused rapid and important changes in education processes, and the teaching profession has experienced a significant change. In this process, especially distance education applications have shown their effect and digital technologies have started to be used widely. The digital competencies of teachers have become very important. In distance education, differences in teaching methods and techniques, classroom management, measurement and evaluation have emerged. These differences required an adaptation process for students, teachers and parents. It has caused the home environment to turn into a classroom environment and the parents to take place in the classroom. In this process, the change in the perceptions of the parents towards the teacher was considered important as a research topic and was investigated through metaphors.

The main purpose of this study is to determine the perceptions of the parents of the students about the concept of teacher through metaphors. Within the scope of this main purpose, answers to the following questions were sought in the study:

1. Which metaphors did the parents of students use to describe their perceptions of the concept of teacher?
2. Which metaphors did the parents of the students use about the concept of teacher according to their educational background (primary school, secondary school, high school, university)?

Method

The research was carried out with a case study, one of the qualitative research designs. Easily accessible sampling method was used to determine the participants. Metaphors were used to determine the perceptions and views of parents towards teachers. Data was collected online using Google Forms between 01-20 July 2021. The created form contains three parts, the first part includes the directive, the second part includes personal information, and the third part includes the metaphor question. In the research, "When the concept of teacher is considered, it is an object, a shape, an animal, a fairy tale hero, a historical identity, or a living thing, etc. If you were asked to compare a feature, what would you compare it to? Why?" They were asked to write metaphors for teachers in the form of

In the study, data were collected from a total of 576 participants, and 301 inappropriate data were removed from the study. In the study, 275 data were analyzed. The analysis of the qualitative data obtained through metaphors was analyzed using the "content analysis" technique. MaxQDA 2020 qualitative data analysis program was used to analyze the data in the research

Discussion and Conclusion

In the research, the parents of the students were Parents, Hero, Wise, Leader, Atatürk, Guide, Intelligence Cube, Manager, Nasreddin Hodja, King-Queen, Sun, Light, Star, Air, Moon, Water, Waterfall, Earth, Candle, Compass, Pen. , Lighthouse, Mirror, Wand, Jewellery, Stove, Ladder, Ship, Tree, Flower, Rose, Pomegranate, Tulip, Book, Encyclopedia, Novel, Eagle, Tortoise, Chameleon, Ant, Kangaroo, Migratory Bird, Owl, Bee, Octopus, Pigeon, Lion, Butterfly, Superman, Aladdin's magic lamp, Snow White, Papa Smurf, Fairy, Angel, Sculptor, Gardener, Artisan, Artist, Baker, Engineer, Inventor, Captain, Master, Farmer, Computer, House and They created the metaphor of the library. Apart from these metaphors, the parents defined teachers differently with the metaphors of Tablet, Electricity, Television, Google, Triangle, Rectangle, Circle and Square. Distance education, EBA, EBATV and the use of technology, which started due to the COVID-19 epidemic, were effective because they defined teachers especially with the metaphors of tablet, television, electricity and Google. Parents of students have defined teachers as Triangle, Rectangle, Circle and Square shapes, unlike the studies done so far. In the study, it was observed that there were differences between the metaphors that the parents defined according to their educational status. High school and university graduate parents defined metaphors in 11 categories: Personality, Life, Object, Plant, Printed work, Animal, Imaginary Personalities, Occupation, Technology, Shape, Place. It was observed that the parents of primary and secondary school graduates did not define metaphors in the Shape and Place categories.

The study is limited to the metaphors that the parents of the students have produced by classifying them according to their educational background. Studies can be carried out by taking into account the socio-economic status of the parents and the status of the student's education in a private or public school

GİRİŞ

“Öğretmen” kavramı Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından mesleği bilgi öğretmek olan kimse şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2019). Öncü (2000) ise öğretmenliği resmi veya özel eğitim kurumlarında bireylere (çocuk, genç veya yetişkin) öğretim verme şeklinde tanımlamaktadır. Bir meslek olarak ele alındığında ise tarihi süreci tam olarak bilinmemekle birlikte, öğretim işleminin insanoğlunun varoluşuna kadar dayandırılabilineceği, bu yüzden insanlığın varlığı süresince öğretmenliğin söz konusu olabileceği ifade edilmektedir (Oktay, 1991). Bu yönü ile insanoğlunun bilgiyi aktarma, öğretimi klavuzlama adına sürekli bir rehber ihtiyacı duyması, bu konuda belli bir eğitim, birikim ve deneyime sahip olması bir meslek olarak öğretmenliği ve öğretmeni ön plana çıkarmakta ve öğretmenliği önemli kılmaktadır (Erişti, 2008).

Yaşadığımız dönemde dahil olmak üzere her dönemde bilgi kaynağı olarak görülen öğretmenlerin hangi niteliklere sahip olmalarının gerektiği, hangi yeterlikleri kazanmaları gerektiği öğretmen eğitim süreçlerindeki eğitim içerikleri ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından ifade edilen öğretmen yeterlikleri ile ortaya konmaktadır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen içerik doğrultusunda öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmenler öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür olmak üzere üç farklı alana ait dersleri almaktadırlar (YÖK, 2018). MEB tarafından yayımlanan öğretmen yeterlikleri incelendiğinde de öğretmenlerin mesleki bilgi, mesleki beceri ile tutum ve değerler olmak üzere üç yeterlik alanında, 11 alt yeterlik ve toplam 65 gösterge ile hangi yeterlik ve niteliklere sahip olmaları gerektiği standart şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2017). Bu açıdan “öğretmenlik mesleği yapan veya yapacak bireylerde aranan özellikler neler olmalıdır veya nelerdir?” sorularına referans olarak bu iki kurum ve kurulun ifadeleri yanıt olarak gösterilebilir.

Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları ve sınıf içinde üstlendiği roller, genel çerçeve çizilerek belirlenmiştir. Öğretmen yeterliklerine yönelik yapılan araştırmalarda ise öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, motivasyon, mesleki gelişim düzeyleri gibi çok sayıda bireysel özellikler ile okulun imkanları, sosyal etmenler, öğrenci ve veli profili gibi çok sayıda faktörün öğretmenlerin yeterliklerini etkileyebileceği ifade edilmektedir (Çelik vd., 2019; Güven, 2010; Hatipolu ve Kavas, 2016; Karacaoğlu, 2008; Yenen ve Kılınc, 2018; Yirci, 2017; Yurdakul, 2008). Bir başka ifade ile öğretmenlerin performansları kişisel özellikleri ile mevcut koşullara göre farklılaşabilmektedir. Bu açıdan öğretmenlere yönelik değerlendirmelerin de farklı olabileceği vurgulanabilir. Öğretmenlere yönelik yapılan araştırmalarda öğretmenlerin bilgi kaynağı, şekillendirici, aydınlatıcı, rehber gibi farklı metaforlar ile tanımlandıkları görülmektedir (Altınok, 2021; Aslan, 2019; Doğanay ve Sarı, 2003; Gencer, 2020).

Aslan (2019) velilerin öğretmen kavramına yönelik metaforlarını incelediği araştırmasında, velilerden öğretmenlere yönelik olumlu metaforlar geliştirdiklerini, onların öğretmenleri bilgi kaynağı ve aktarıcısı, çok yönlü becerilere sahip, değerli ve güvenilir, fedakâr ve şefkatli, yetiştirici ve yol gösterici bireyler şeklinde ifade ettiklerini belirtmiştir. Gencer (2020) benzer şekilde veli ve öğrencilerin öğretmen kavramına yönelik metaforlarını araştırdığı çalışmasında öğretmene yönelik olumlu metaforların ifade edildiğini belirtmektedir. Öğretmen adayları ile yapılan çalışmada ise pandemi süreci hayatı olumsuz etkileyen metaforlar ile tanımlanmıştır (Bilgin & Yesilyurt, 2021). Kırıl (2015) öğretmen adayları ile yaptığı metaforik araştırmasında öğretmenin bilgi kaynağı, yol gösterici, mekanik, hoşça giden değerli, yönlendirici, rahatlatıcı ve sakinleştirici bir varlık şeklinde nitelendirildiğini ifade ederken, olumsuz metaforlarında olduğunu vurgulamıştır. Cerit (2008) tarafından öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerinin katıldığı bir diğer metafor çalışmasında öğretmen, bilgi kaynağı ve dağıtıcısı, arkadaş, rehber ve çevresini aydınlatan kişi, anne/baba metaforları ile tanımlandığını belirtilmektedir.

2020 yılı itibari ile küresel bağlamda öğretmenlik mesleği önemli bir değişim yaşamıştır. Özellikle uzaktan eğitime yönelik yeterli bilgiye ve yeterliğe sahip olmayan öğretmenler (Bıyıklı ve Özgür, 2021; Sarı ve Nayır, 2020) hızlı ve önemli bir değişim yaşamışlardır. Öğretmenler için dijital yeterliklere ek olarak, öğretim yöntem ve teknikleri, sınıf yönetimi, ölçme ve değerlendirme gibi çok sayıda pedagojik unsur açısından pandemi sürecinde yeni bir yönelim yaşamışlardır. Koçyiğit vd. (2020) ise öğretmen yeterlikleri konusunda yapılan araştırmaları incelemiş ve nihai olarak öğretmen

yeterliklerinin değiştiğini ve yenilenen koşullar bağlamında öğretmen yeterliklerinin araştırılmasının gerekliliğini ifade ederken, Hatipoğlu ve Kavas (2016) ise veli yaklaşımlarının öğretmenlerin eğitim sũreçlerinin şekillendirilmesindeki önemini vurgulamıştır. 2020 ve 2021 yıllarında uzaktan eğitim sũrecinin bir yansıması olarak ve öğretmen kavramına yönelik pandemi dũnemi uygulamalarının diğer etkileri de dikkate alınarak velilerin öğretmen kavramına yönelik uygulamalarındaki değişim önemli görũlmũř ve metaforlar üzerinden araştırılmıştır.

Araştırma kapsamında öğretmenlere yönelik geliştirilen metaforlar velilerin eğitim durumuna göre de ele alınmıştır. Ertem ve Gokalp (2020) 1325 velinin katılımı ile yaptığı araştırma bulgusunda velilerin eğitim dũzeyinin çocuklarının eğitim sũreçlerindeki algısı üzerinde önemli bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Argon ve Kıyıcı (2012) ise ailelerin eğitim dũzeyini, çocuklarının eğitim sũrecini etkileyen önemli bir faktör olarak ifade etmiştir. Benzer şekilde Tũmkaya (2017) velilerin eğitim durumunun çocuklarının eğitim durumları ile ilgilenmesi açasından önemli bir değişken olduğunu belirtmiştir. Bu açıdan velilerin eğitim durumunun çocuklarının eğitim ortamlarındaki değişimlerinin takibi konusunda önemli bir değişken olabileceği göz önüne alınmış ve pandemi dũnemi eğitim sũreçlerindeki yaşanılan değişimde öğretmen metaforu eğitim durumuna göre de araştırılmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, öğrenci velilerinin öğretmen kavramına ilişkin algılarının metaforlar yoluyla belirlenmesidir. Bu temel amaç kapsamında araştırmada aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

- Öğrenci velileri öğretmen kavramına ilişkin algılarını betimlemede kullandıkları metaforlar nelerdir?
- Öğrenci velilerinin, eğitim durumlarına (ilkokul, ortaokul, lise, üniversite) göre öğretmen kavramına yönelik kullandıkları metaforlar nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada genel durumu ortaya koymasını nedeniyle nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi yaşam çerçevesi içerisinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve şimşek, 2008). Yapılan çalışmada öğrenci velilerinin öğretmenlere yönelik algıladıkları durumlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma Zonguldak iline bağlı bir ilçede öğrenci velileri ile gerçekteşirilmıştir. Araştırmaya ilkokul, ortaokul ve lisede öğrenim gören öğrenci velileri dahil edilmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmak amacıyla araştırmacının kendisine yakın, veriye erişmesi kolay olan çevresinden verinin elde edildiği yöntemdir (Yıldırım ve şimşek, 2008). COVID-19 salgını ve uzaktan eğitim sũreci, öğrenci velilerini önceki dũnemlere göre eğitim-öğretim faaliyetlerinin içerisinde daha çok yer almak zorunda bırakmıştır. Bu zorunluluğun velilerin daha önceden sahip oldukları öğretmenlik algılarında değişiklik meydana getirme ihtimalini ortaya koymaktadır. Bu nedenle öğrenci velileri ile bu çalışma gerçekteşirilmıştir. Araştırma sonucunun eğitim kademelerinin tamamında yer alan velilerin görüşlerini ortaya koymasını amacıyla ilkokul, ortaokul ve liselerde öğrencisi bulunan veliler ile yürütũlerek maksimum çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin demografik bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgileri

		n	%
Ebeveyn Rolũ	Anne	226	82.2
	Baba	49	17.8
Eğitim Durumu	İlkokul	52	18.9
	Ortaokul	39	14.2

Lise	93	33.8
Üniversite	91	33.1
Toplam	275	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılanların 235'i (%82.7) annelerden oluşmakta iken, 49'u (%17.3) babalardan oluşmaktadır. Velilerin 52'si (%18.3) ilkokul, 39'u (%13.7) ortaokul, 99'u (%34.9) lise ve 94'ü (%33.1) üniversite mezunlarından oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Öğrenci velilerinin öğretmenlere yönelik algı ve görüşlerini belirlemek için, nitel araştırmalarda veri toplama tekniği olarak kullanılan metaforlardan yararlanılmıştır. Kılcan (2017) özellikle nitel araştırma paradigmasına uygun veri toplama için bir veri toplama tekniği olarak ifade ettiği metaforlar için son yıllarda artan bir kullanım olduğunu belirtmiştir. Metafor bireyin yüksek düzeyde karmaşık, kuramsal özeliğe ve soyut bir olguyu, anlayıp açıklamada kullanılabilecek zihinsel bir araç şeklinde tanımlanmaktadır (Saban vd., 2006). Lakoff ve Johnson (2005) ise metaforları benzetim aracılığı ile soyut kavramların somut hale getirilerek daha anlamlı, kolay anlaşılır şekilde yeniden yapılandırılabilirliğini ifade etmiştir. Metaforların kullanımı konusunda ise Yıldırım ve Şimşek (2008) "Öğretmen ... gibidir, çünkü ..." veya "Öğretmen kavramı düşünüldüğünde, onu bir nesne, bir şekil, bir hayvan, bir masal kahramanı, bir tarihsel kimlik, ya da bir canlı vb. bir özelliğe benzetmeniz istense neye benzetirdiniz? Niçin?" şeklinde bir kullanım önermektedir. Bu kullanımlarda metafor kullanımında ortaya konan metafor ve benzetme nedeni şeklinde iki yapı olduğu görülmektedir. Saban (2009) istenilen metafor yazımının ortaya konan metafor konusu ile metaforun kaynağı arasındaki bağın daha net olarak çağrışımının yapılması; benzetme ile de katılımcıların kendi metaforları için bir gerekçe sunmalarının sağlandığını ifade etmiştir. Benzetim nedeni özellikle analiz sürecinde araştırmacılar tarafından kullanılmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veriler 01-20 Temmuz 2021 tarihleri arasında Google Formlar kullanılarak çevrimiçi ortamda toplanmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmanın yapıldığı okullarda öğretmen ve idarecilerden destek alınarak Google Form'a ait link öğrenci veli gruplarında paylaşılmıştır. Oluşturulan form üç bölüm içermekte olup, birinci bölümde yönerge, ikinci bölümde kişisel bilgiler ve üçüncü bölümde ise metafor sorusu yer almıştır. Araştırmada velilerden "Öğretmen kavramı düşünüldüğünde, onu bir nesne, bir şekil, bir hayvan, bir masal kahramanı, bir tarihsel kimlik, ya da bir canlı vb. bir özelliğe benzetmeniz istense neye benzetirdiniz? Niçin?" şeklinde öğretmenlere yönelik metafor yazmaları istenmiştir.

Çevrimiçi olarak toplanan veriler metin editörüne aktararak analiz öncesi uygunluk kontrolü yapılmıştır. Yapılan kontrollerde katılımcıların sadece metafor tanımlarının yapıldığı (Kaplan, Tarihsel, İkinci anne, Köpek, Yenilik, Öğreten gibi.) ancak açıklamasının yapılmadığı veriler ile öğretmeni öğretmen olarak tanımlayan genel ifadeler (Onu yine bir öğretmene benzetirdim. Benim öğretmenim her güzelliğe benziyor) araştırmadan çıkarılmıştır. Çıkarılan veriler arasında öğretmenleri olumsuz metaforlar ile tanımlandığı, çocuğu ile öğretmeni arasında yaşanan olumsuz bir olaya yer verildiği 4 veri de bulunmaktadır. Araştırmada toplam 576 katılımcıdan veriler toplanmış, uygun olmayan 294 veri ve ebeveyn rolü anne-baba olmayan 7 veri araştırmadan çıkarılmış, 275 veri araştırmaya dahil edilmiştir.

Metaforlar aracılığı ile elde edilen nitel verilerin çözümlemesi "içerik analizi" tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerini daha küçük içerik kategorileri ile özetlediği sistematik, yenilenebilir bir teknik olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, vd., 2008). Nitel araştırmada; verilerin hazırlanması ve organizasyonu, kodlanma, kodlar arası ilişkilendirme ile temalar oluşturma, bulguların bir tartışma şeklinde yorumlanması ve sunulma basamaklarından oluşmaktadır (Creswell, 2013). Veriler hazırlandıktan sonra eğitim bilimleri alanında görev yapan iki akademisyenin uzman görüşüne başvurulmuştur. Her iki akademisyen ayrı ayrı kodlama yaparak, bu kodların hangi temalar altında yer alacaklarını belirlemişlerdir. Daha sonra görüş birliği ve görüş ayrılığı olan kodlar belirlenerek uyum oranı tespit edilmiştir. Uyum oranının tespitinde Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü kullanılmıştır (Güvenirlik Formülü: Görüş Birliği/ (Görüş

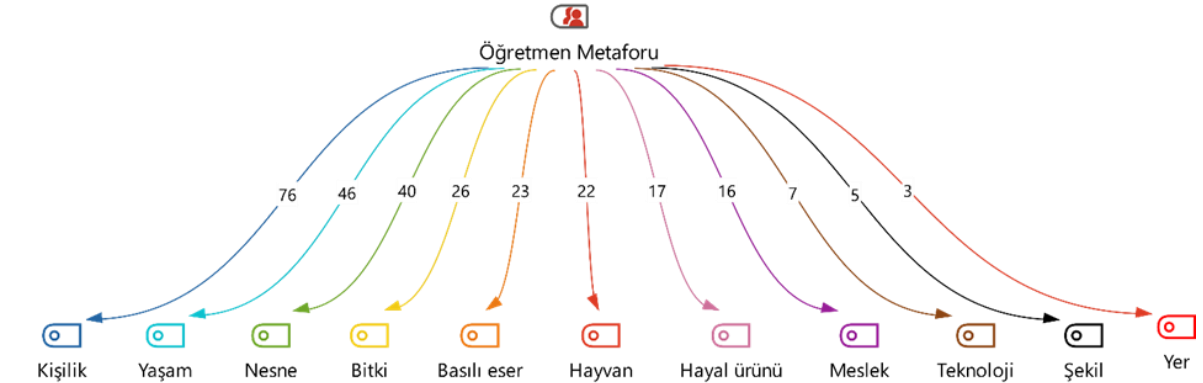
Birliği+ Görüş Ayrılığı)x100). Yapılan hesaplama neticesinde bu oranın %90'nın üzerinde olduğu görülmüştür. Oranın %90'nın üzerinde olması güvenilirliğin sağladığı şekilde yorumlanabilir (Saban, 2008). Tema ve kodların oluşturulmasından sonra verilerin yorumlanması gerçekleştirilir. Verilerin yorumlanmasında, sık sık katılımcılardan doğrudan alıntılara yer verilir, neden-sonuç ilişkisi kurulur ve temalar daha anlamlı hale getirilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada verilerin çözümlenmesinde MaxQDA 2020 nitel veri analizi programı kullanılmıştır.

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 21.06.2021 Tarih ve 238 protokol sayılı belge alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde öğrenci velilerinin öğretmen kavramına yönelik geliştirmiş oldukları metaforlara ait kategoriler ve bu kategoriler altında oluşan kodlara yer verilmiştir. Kategori ve kodlar ayrı ayrı çözümlenerek yorumlanmıştır.

1. Öğrenci velilerinin öğretmen kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlara yönelik bulgular; Araştırmada elde edilen metaforların “Niçin” sorusuna verilen yanıtların analizi 11 adet kategori oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kategorilere ait MAX Maps kodları Şekil 1’de verilmiştir.

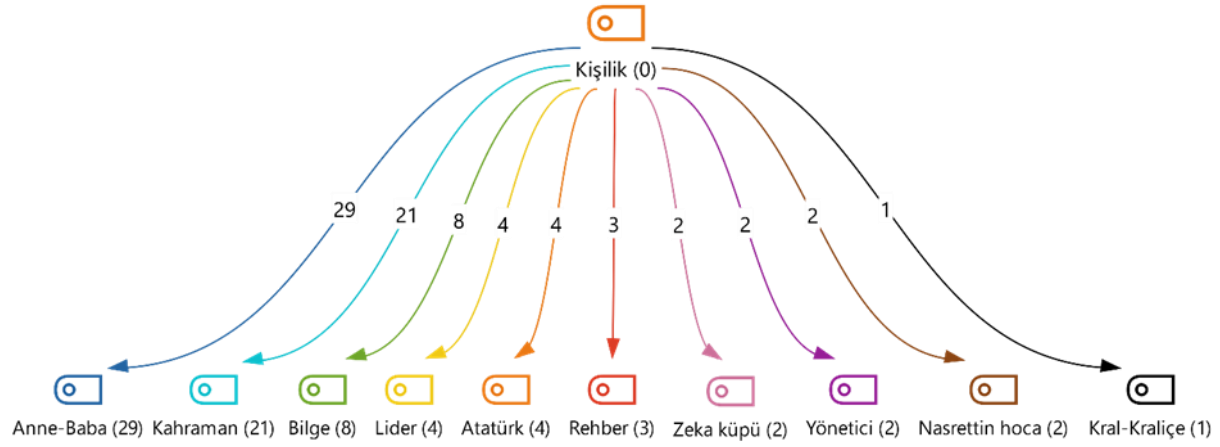

Şekil 1. Velilerin öğretmenlere yönelik tanımladıkları metaforlara ait MAX Maps kategorileri

Şekil 1’de öğrenci velilerinden elde edilen verilerin analizi neticesinde elde edilen kategoriler ve bu kategoriler ait kod sayıları görülmektedir. Bunlar arasında en yüksek koda sahip “Kişilik” kategorisinde 76 adet, diğerlerinde ise sırayla “Yaşam” kategorisi 46 adet, “Nesne” kategorisinde 40 adet, “Bitki” kategorisinde 26 adet, “Basılı eser” kategorisinde 23 adet, “Hayvan” kategorisinde 22 adet, “Hayal Kişilikler” kategorisinde 17 adet, “Meslek” kategorisinde 16 adet, “Teknoloji” kategorisinde 7 adet, “Şekil” kategorisinde 5 adet ve “Yer” kategorisinde 3 adet kod bulunmaktadır. Öğrenci velilerinin çok sayıda kategori altında öğretmenleri tanımlayan metaforlar kullanması yaşamın her alanında öğretmenleri konumlandırmalarından kaynaklandığı söylenebilmektedir.

1.1 Kişilik kategorisine yönelik öğretmen metaforlarına yönelik bulgular

Öğretmenlere yönelik tanımlanan metaforların içerisinde en yüksek olarak “Kişilik” kategorisi altında toplam 76 veli 10 farklı metafor tanımlaması yapmıştır. Bu kategorilerin altında yer alan metaforlara ait MAX Maps kodları Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Kişilik kategorisi altında tanımlanan öğretmen metaforlarına ait MAX Maps kodları

Şekil 2’de görüldüğü gibi öğrenci velilerinden 29’u öğretmenleri “Anne-Baba” metaforu ile tanımlamışlardır. 29 veliden 17’si öğretmenleri Anne-Baba metaforu olarak tanımlarken, 12’si ise sadece anne metaforu ile tanımlamışlardır. Öğretmenleri, sadece baba metaforu ile tanımlayan veli bulunmamaktadır. Öğretmenleri Anne metaforu ile tanımlayan velilerin bazıları şu şekilde tanımlamışlardır:

Öğretmen bir anne gibi şefkatli, fedakar (V41), güvenilir, sevgi dolu (V114), hoşgörülü ve çocuklarımızın geleceğine ışık tutan kişilerdir (V145). Onları kendi öz çocuklarının yerine koyarak eğitim (V60) ve emek vermeye çalışıyorlar. Onların hakkı asla ödenemez (V21). Öğretmenleri Anne-Baba metaforu ile tanımlayan velilerin bazıları şu şekilde tanımlamışlardır:

Öğretmen benim için çocuklarımıza eğitim öğretim veren bazen bir anne, bazen bir baba sevgisiyle çocuklarımızı hayata (V252), geleceğe (V147) hazırlayan kişidir. Sadece bilgi vermekle kalmayıp hayatı öğretiyor (V235). Her koşul ve her şartta çocuklarımıza bir şeyler öğretmek için çaba gösteriyor (V31). Öğrencileri kendi çocukları gibi görüyorlar (V200). Öğretmenlerimiz çocuklarımıza karşı sevgi, saygı bir o kadar da sabırlı davranıyorlar (V25). Çocuklarımıza karşı sıcakkanlı (V69), onların dertlerini dinleyip sorunlarına çözüm arıyorlar (V199). Okullar, çocuklarımızın ikinci evleri, oradaki anne babaları ise öğretmenlerdir (V230). Onları karşılıksız sevip emek veriyorlar (V271), koruyup kolluyorlar (192).

1.2 Kahraman kategorisine yönelik öğretmen metaforlarına yönelik bulgular

Öğrenci velilerinden 21’i “Kişilik” kategorisi altında öğretmenleri “Kahraman” metaforu olarak tanımlamışlardır. “Kahraman” metaforunu tanımlarken velilerin büyük çoğunluğu öğretmenleri “Masal kahramanı” olarak tanımlamışlardır. *Öğretmen bir masal kahramanıdır. Hayallerimize ulaşmada masal kahramanlarının büyük katkıları vardır (V91). Masal kahramanları kötü giden durumları düzelterip güzelleştirir (V51), hayal dünyamızı renklendirerek (V273) çocuklara güzel bilgiler aktarırlar (V88). Tıpkı çocukların aklına çizgi filmlerin kazındığı gibi, öğretmenlerde birer kahraman olarak çocuklarımızın hafızalarına kazınıyorlar (V7).*

Öğrenci velilerinden 8’i “Kişilik” kategorisi altında öğretmenleri “Bilge” metaforu ile tanımlamışlardır. *Ben öğretmeni bilge olarak tanımlarım. Öğretmen sadece belirli bir program çerçevesinde tanımlanmış öğretilerin aktarımından ziyade hayatı öğreten, geçmişten bugüne yazılı görsel her türlü bilgi kaynağını etkin bir şekilde kullanıp aktaran, doğruyu ve yanlış örnekleriyle paylaşan, bireyleri geleceğe donanımlı bir şekilde hazırlayan, kültürel gelişimine katkı sağlayan, sorgulayarak çözüm üretebilen, analitik düşünen, teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek kişisel gelişiminde yol gösterici olan sorumlu bireyler yetiştirmektedir. Kısacası öğretmen bilge kişidir (V30).*

Öğrenci velilerinden 4’ü “Kişilik” kategorisi altında öğretmenleri “Lider” metaforu ile tanımlarken, aynı sayıda velide Atatürk’ün liderlik yönü ile tanımlamışlardır.

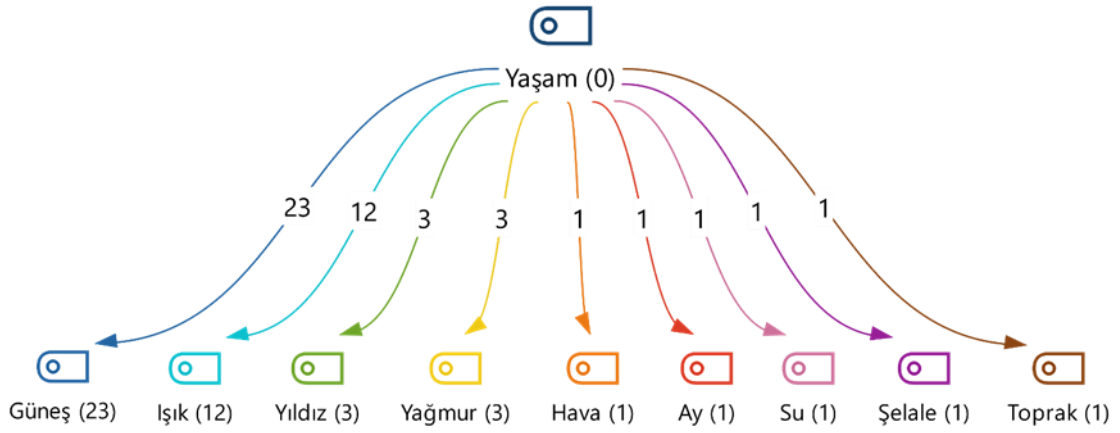
Öğretmenler bana göre, çocuklarımızın geleceğini aydınlatan, onlara yol gösteren, önderlik yapan bir liderdir (V55). Öğretmenleri Atatürk’e benzetirim. Çünkü onlar dünyanın ve ülkenin geleceğini gelecek nesillerde görüp, gençlere ve çocuklara değer vermektedir (V67). Öğrenci velilerininin 3’ü ise öğretmenleri “Rehber” metaforu ile tanımlamıştır. Öğretmen öğrencilerin sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürmeleri için onlara yön gösteren rehberlik eden kişidir (V15). Öğretmen bir yöneticidir.

Aileden sonra çocuklarımızın bütün iradesi, gelişimi öğretmenlerin elindedir (V225). Öğretmen tıpkı bir kral ya da kraliçe gibi bütün sınıfı yönetir (59). Öğretmen bir zeka küpüdür. Öğretmenler zeka küplerinden öğrencileri doldurup, faydalı olur (20). Öğretmen bazen de Nasrettin Hoca olarak öğrencilerimize öğüt verir (V40).

1.3 Yaşam kategorisine yönelik öğretmen metaforlarına yönelik bulgular

Yaşam kategorisi altında tanımlanan metaforlar incelendiğinde, öğrenci velileri öğretmenleri ya anne-baba ya da yalnızca anne olarak görmektedirler. Bunun nedeni veliler çocuklarının sevgiye, şefkate, korunup kollanmaya ihtiyaçlarının oluşunu, bunlara da bir annenin ya da ailenin sahip olabileceğini düşünmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Öğrenci velilerinin bazıları öğretmenleri çocuklarına güzel bilgiler aktaran zeki bilge kişilik, bazen Nasrettin Hoca gibi öğüt veren babacan bir kişilik, bazen de rehber, lider ve yönetici bir kişilik olarak görmektedirler.

Öğrenci velileri öğretmenleri yaşam için gerekli unsurlar olan (Güneş, hava, toprak, su gibi.) metaforlar ile tanımlamışlar, bu metaforlar da “Yaşam” kategorisi altında bir araya getirilmiştir. “Yaşam” kategorisi altında yer alan metaforlara ait MAX Maps kodları Şekil 3’de verilmiştir.

Şekil 3. Yaşam kategorisi altında tanımlanan öğretmen metaforlarına ait MAX Maps kodları

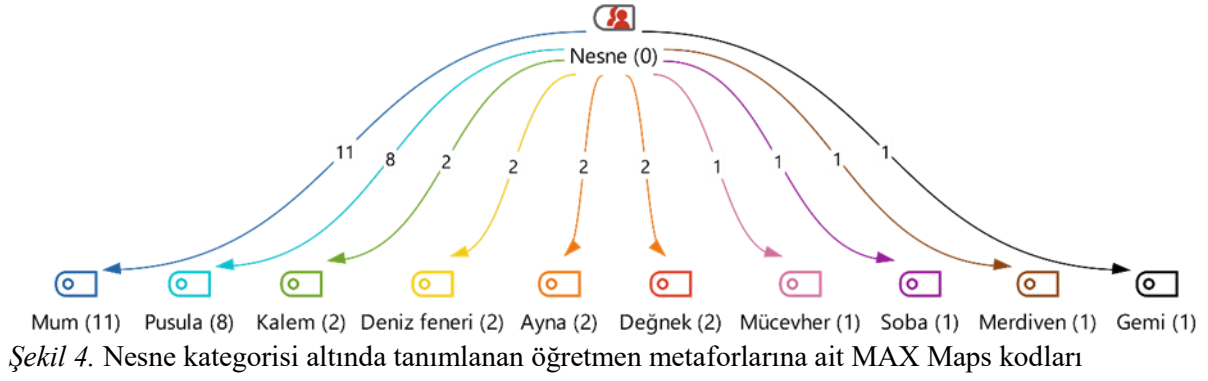
Şekil 3’de görüldüğü gibi öğrenci velileri en yüksek olarak öğretmenleri Güneş (23) metaforu ile tanımlarken, bunları sırayla Işık (23), Yıldız (3), Hava (1), Ay (1), Su (1), Şelale (1) ve Toprak (1) metaforu ile tanımlamışlardır. Bu metaforlara ait velilerin bazıları şöyledir:

Öğretmen güneş gibi çocuklarımızın yaşam kaynağıdır (V170). Güneş ışığı ile bir taraftan günümüzü aydınlatırken, diğer taraftan vücudun ihtiyacı olan D vitaminini karşılıyor. Öğretmen bir taraftan bizlere yararlı bilgiler verirken diğer taraftan bizleri geleceğe hazırlıyor (V48). Parladıkça çocuklarımızı aydınlatıyor (V280). Karanlığa meydan okuyor (V236). Öğretmen sadece derslerimizi aydınlatmıyor. Çocuklarımızın geleceğini aydınlatıyor (V44). Hiç bitmeyen bir sabırla her gün doğup, çocuklarımızı aydınlatıyor (V16). Güneş hem ısı hem ışık kaynağıdır. Öğretmende öğrencilerine aile sıcaklığı verebilen, onları sevgisi ile ısıtabilen, yaydığı ışık ile yol gösteren yegâne kişidir (V103). Öğretmenler çocuklarımızın hayatı boyunca onlara ışık tutuyor (194). Öğrencileri ışığı ile sararak onların ay gibi ışık vermesini sağlıyor (V251). Onları aydınlığa kavuşturuyor (V99). Işık saçtıkça yavrularımız yeşilleniyor (V98). Öğretmen kutup yıldızı gibi öğrencilere yön verip doğruyu gösteriyor (V125). Öğretmen bitkilerin yaşam kaynağı toprak gibidir (V112). Öğrenciler için can suyudur (V270). Gürül gürül akan bir şelale gibidir (V140). Tıpkı yağmurun tohumları filizlendirdiği gibi (V13). Değdiği yerde hayat veriyor, can veriyor, umut veriyor (V128).

Öğrenci velileri öğretmenleri güneş, hava, toprak, su, ışık gibi yaşam için gerekli unsurlar ve kaynağı yine güneş olan yıldız ve ay metaforları ile tanımlamışlardır. Öğrenci velilerinin bu metaforlarla tanımlamaları öğretmenlerin öğrenciler için yaşam kaynağı kadar önemli gördükleri, onlara yön gösteren, geleceğe hazırlayan kişiler olarak algılamalarından kaynaklanıyor olabilir.

1.4 Nesne kategorisine yönelik öğretmen metaforlarına yönelik bulgular

Öğrenci velileri öğretmenleri, pusula, deniz feneri, gemi, mum, ayna, kalem, vazo, merdiven, soba, sokak lambası, değnek, kurabiye kalıbı, sabır taşı, gölge ve mücevher metaforları ile tanımlamışlardır. “Nesne” kategorisi altında yer alan metaforlarına ait MAX Maps kodları Şekil 4’de verilmiştir.

Şekil 4’de görüldüğü gibi öğrenci velileri en yüksek olarak öğretmenleri Mum (11) metaforu ile tanımlarken, diğerlerini Pusula (8), Kalem (2), Deniz feneri (2), Ayna (2), Değnek (2), Mücevher (1), Merdiven (1) ve Gemi (1) metaforu ile tanımlamışlardır. Bu metaforlar içerisinde öğretmenlerin yön verici, aydınlatıcı özelliği olarak Mum, Gemi, Pusula, Deniz feneri ve Sokak lambası metaforları tanımlanmıştır. Bu metaforlara ait velilerin bazılarının ifadeleri şöyledir.

Öğretmen mum gibidir. Dünyayı aydınlatan ve hiç sönmeyen, bitmeyen kıyamete kadar yanacak kocaman bir mumdur (V100). Eridikçe etrafına ışık saçır (V46). Sahip olduğu tüm bilgiyi öğrencisine aktarırken kendisi bir mum gibi erise de her konuda öğrencisine sevgi ve anlayışla yaklaşır (V204). Öğretmen bir gemidir, dümeni ile güzel yerler keşfeder (V216). Bir pusuladır, yönümüzü belirler (V162). Deniz feneridir, bilinmezlikler içerisinde bizlere hep doğru yolu gösterir (V205), sokak lambasıdır, karanlığı aydınlatır (V92).

Öğrenciyi şekillendiren olarak ise öğretmen Kurabiye kalıbı metaforu olarak tanımlanmıştır.

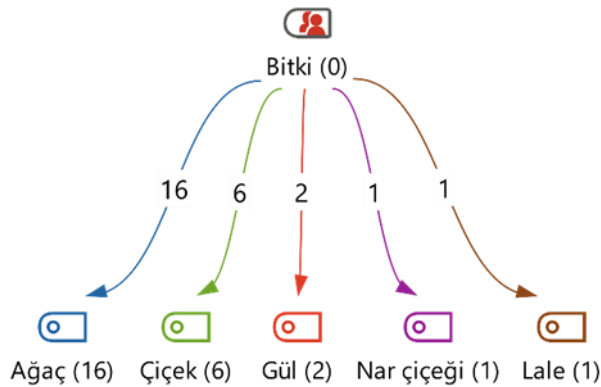
Kurabiye kalıbına benzetiyorum. Çocuklar hamur öğretmenlerimiz kalıp. Onlara şekil verme işi aileden sonra onların işi. Zor bir görev kalıbın hep düzgün ve işlevsel olması lazım (195). Öğretmenin Tencere metaforu ile tanımlanması ise;

Tencere, içine kattığınız malzemeler sayesinde güzel yemekler ortaya çıkar. Emek olmadan yemek olmaz (V50) şeklindedir. Soba metaforunda öğretmen; soba gibidir. Isındıkça bilgisi uzaklara yayılır (V259). Öğretmenin sihirli bir değneğe benzetildiği metaforunda ise; öğretmen sihirli bir değnek gibidir. Dokunduğu çocukları olumlu yönde değiştirebilme gücüne sahiptir (V9). Öğretmen merdiven gibidir. Her basamağında çocuklarımızı geleceğe hazırlar (V248). Vazo gibi çocuklarımızı bir arada tutar (V63). Onlar birer sabır taşıdır. Her türlü olumsuzluklara tahammül eder (V264).

Öğrenci velileri öğretmenleri bir mum gibi etrafı aydınlatan, öğrenciye yön veren, ışık tutan, eğitim öğretim süresince şekillendiren, bunları büyük bir sabırla gerçekleştirdiklerini düşünmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerin yaşamlarının her kademesinde var olduğunu, hayatlarını şekillendirdiğini, ihtiyaç duyabilecekleri farklı bilgiler verdiklerini düşünüyor olabilirler.

1.5 Bitki kategorisine yönelik öğretmen metaforlarına yönelik bulgular

Öğrenci velileri öğretmenleri, Ağaç, Çiçek, Gül, Nar Çiçeği ve Lale metaforu ile tanımlamışlar, bu metaforlar ise Bitki kategorisi altında bir araya getirilmiştir. “Bitki” kategorisi altında yer alan metaforlara ait MAX Maps kodları Şekil 5’de verilmiştir.

Şekil 5’de görüldüğü gibi öğrenci velileri en yüksek olarak öğretmenleri Ağaç (16) metaforu ile tanımlarken, bunları sırayla Çiçek (6), Gül (2), Nar Çiçeği (1) ve Lale (1) metaforu ile tanımlamışlardır. Öğretmeni Ağaç metaforu ile tanımlayan öğrenci velileri;

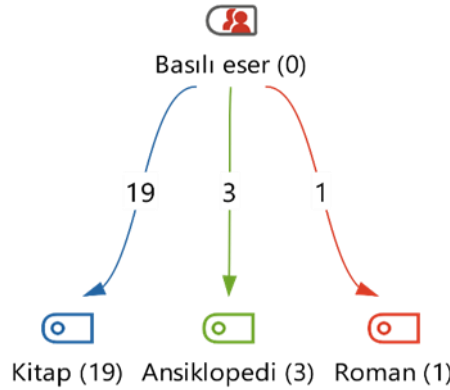
Öğretmen bir ağaca benzer, köklerinden gelen bilgi hazinesini dallarına, yapraklarına ve meyvelerine kadar ulaştırır (V56). Onların meyveleri çocuklardır (V23). Çocukları küçük bir tohum olarak öğretmene verirsiniz, öğretmen onu filizlendirerek besleyip büyütür (V47). Bu filizler çiçek açar, hayatın oksijen kaynağı olur (V158). Tıpkı yapraklarını hiç dökmeyen çam ağaçları gibi, yaz kış hep yeşil kalır, etrafa oksijen gibi bilgi yayarlar (80).

Öğretmen bir çiçek, bir gül gibidir (V160), açtığı zaman etrafa güzellikler saçar, kokusuyla herkesi kendine hayran bırakır (V163). Açıkça etrafa bilgi saçar (V142). Tıpkı narçiçeği gibi, gelişimini tamamladıktan sonra etrafa bilgi tohumlarını saçar (V246). Lale gibi kendisine baktıkça hayranlık uyandırır (V214).

Veliler öğretmenleri bilgi dolu köklü bir ağaç gibi, öğrencileri ise bu ağacın meyveleri olarak görmektedir. Öğretmenlerin verdiği bilgileri ise çiçeğe ve çiçeğin yaydığı kokulara benzetmektedir.

1.6 Basılı Eser kategorisine yönelik öğretmen metaforlarına yönelik bulgular

Öğrenci velileri öğretmenleri, Kitap, Ansiklopedi ve Roman metaforu ile tanımlamışlar, bu metaforlar ise “Basılı eser” kategorisi altında bir araya getirilmiştir. “Basılı eser” kategorisi altında yer alan metaforlara ait MAX Maps kodları Şekil 6’da verilmiştir.

Şekil 6. Basılı eser kategorisi altında tanımlanan öğretmen metaforlarına ait MAX Maps kodları

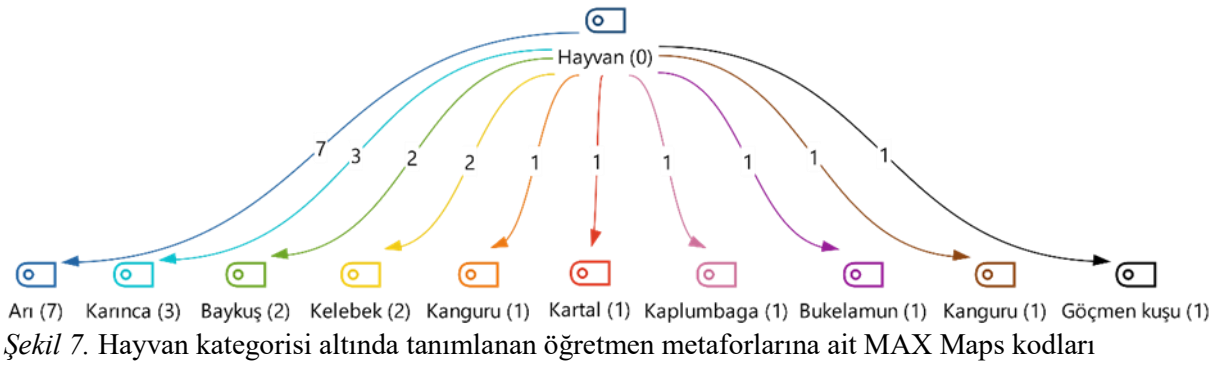
Şekil 6’da görüldüğü gibi öğrenci velileri öğretmenleri Kitap, Ansiklopedi ve Roman metaforları ile tanımlamışlardır. Bu metaforlardan en çok Kitap (19) metaforu ile diğerlerini ise Ansiklopedi (3) ve Roman (1) metaforuyla tanımlamışlardır.

Öğretmen içerisinde hazine saklı (V108), her sayfasında bilgiler barındıran (V226) canlı matematik kitabı (V3) gibi öğreticidir (V134). İçerisinde her türlü bilgiyi barındıran bir ansiklopedidir (V97). Tıpkı el yazması gibi, hem içerisindeki bilgiler hem de kendisi çok kıymetlidir (V258). Öğretmen bir roman gibi hem okuyucu hem anlatıcıdır (V206).

Öğrenci velileri öğretmenleri bilgi yüklü kitaplara, yeri geldiğinde bu kitaptaki bilgileri sözlü olarak anlatan kişiler olarak gördükleri söylenebilir.

1.7 Hayvan kategorisine yönelik öğretmen metaforlarına yönelik bulgular

Öğrenci velileri öğretmenleri, Kartal, Kaplumbağa, Bukalemun, Karınca, Kanguru, Göçmen Kuşu, Baykuş, Arı, Ahtapot, Güvercin, Aslan ve Kelebek metaforu ile tanımlamışlar, bu metaforlar ise “Hayvan” kategorisi altında bir araya getirilmiştir. “Hayvan” kategorisi altında yer alan metaforlara ait MAX Maps kodları Şekil 7’de verilmiştir.

Şekil 7. Hayvan kategorisi altında tanımlanan öğretmen metaforlarına ait MAX Maps kodları

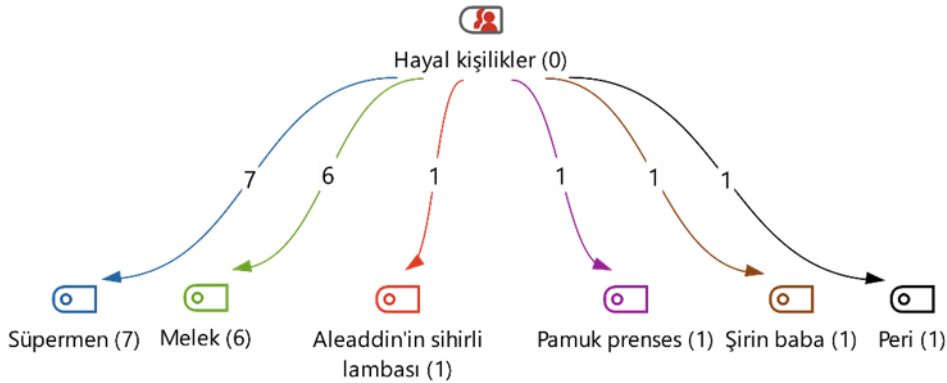
Şekil 7’de görüldüğü gibi öğrenci velileri öğretmenleri Hayvanlara ve onların özelliklerine ait metaforlar ile tanımlamışlardır. Bu metaforların içerisinde en yüksek Arı (7) metaforu ile tanımlamışlardır.

Öğretmen kraliçe arı gibi bir sınıfta olmazsa olmazdır (V256). Karınca ve arılar gibi çalışkan (V166), üretici (V149), verimli, hareketli (V249), aldığı bilgiyi bir çocuktan diğer bir çocuğa taşır (V167). Bir kelebek gibi her dokunuşta insanların ruhunu besler (V4). Öğretmen çocuklarımıza bir kartal gibi güçlü kendi ayaklarının üzerinde durmasını öğretir (V196), bazen de bir kaplumbağa gibi sevecen ve yol gösterici olur (V181). Bir kanguru gibi çocuklarımızın koruyup kollayıcısıdır (V276). Onlara göçmen kuşların en önde uçanı gibi liderlik eder (V83). Yeri geldiğinde bir bukalemun gibi her bir öğrencinin öğrenme biçimine göre uyum sağlayarak ders etkinliklerini çeşitlendirir (V168). Baykuş gibi bilgedir (V174).

Öğrenci velilerinin öğretmenleri hayvanlarda var olan kuvvet, çalışkanlık, üretkenlik, koruyuculuk, liderlik özellikleri ile algıladıkları söylenebilir.

1.8 Kayal Kişilikler kategorisine yönelik öğretmen metaforlarına yönelik bulgular

Öğrenci velileri öğretmenleri, Süpermen, Alâeddin’in sihirli lambası, Pamuk prenses, Şirin baba, Peri metaforlarına benzetmekle birlikte, Melek gibi dini figürlere de benzetmişlerdir. Bu metaforlar “Hayal kişilikler” kategorisi altında bir araya getirilmiştir. Bu metaforlara ait MAX Maps kodları Şekil 8’de verilmiştir.

Şekil 8. Hayal kişilikler kategorisi altında tanımlanan öğretmen metaforlarına ait MAX Maps kodları

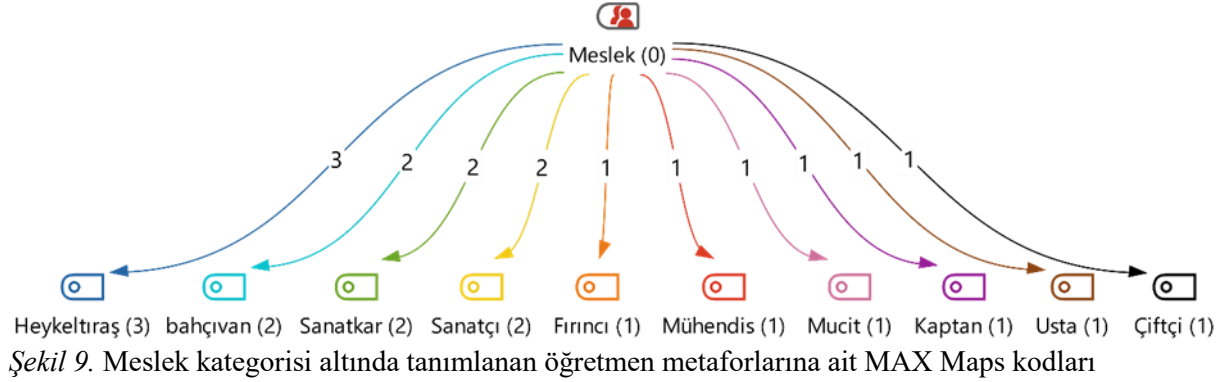
Şekil 8’de görüldüğü gibi öğrenci velileri öğretmenleri hayali kişiliklerin özelliklerine ait metaforlar ile tanımlamışlardır.

Öğretmen Süpermen gibidir. Her işe yetişip (V2), o kadar çok öğrenciyi toparlayıp, onlara her yönden eğitimi ancak bir Süpermen verebilir (V217). Öğretmenler melekler kadar saf temiz duygularla topluma yararlı öğrenciler yetiştirmeye çalışıyorlar (V143). Bir Şirin Baba gibi, sınıfı için yapamayacağı fedakarlık yok (V183). Öğretmen bir perinin elinde olan sihirli bir değnek gibi dokunduğu öğrencinin hayatını değiştirir (V6). Onların Pamuk Prensleri gibi kalpleri vardır (V221). Alâeddin’in sihirli lambası gibi istediğiniz her şeyi dileyebilirsiniz (V223).

Öğrenci velileri öğretmenleri her türlü bilgiyi istediğimiz zaman verebilen, saf, temiz, fedakar ve koruyucu kişiler olarak görmektedir.

1.9 Meslek kategorisine yönelik öğretmen metaforlarına yönelik bulgular

Öğrenci velileri öğretmenleri, Heykeltıraş, Bahçıvan, Sanatkar, Sanatçı, Fırıncı, Mühendis, Mucit, Kaptan, Usta ve Çiftçi metaforu ile tanımlamışlar, bu metaforlar ise Meslek kategorisi altında bir araya getirilmiştir. Meslek kategorisi altında yer alan metaforlara ait MAX Maps kodları Şekil 9’da verilmiştir.

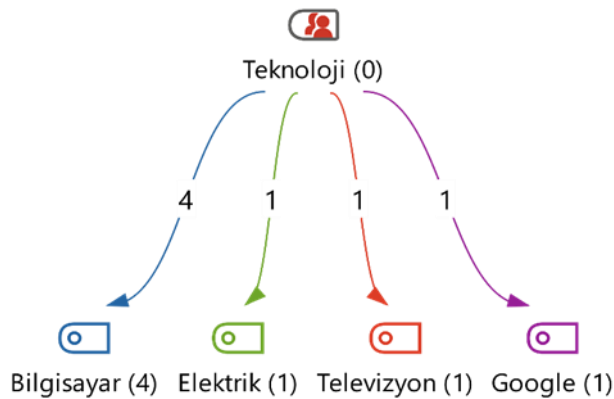
Şekil 9’da görüldüğü gibi öğrenci velileri öğretmenleri meslek sahibi insanlara ve onların özelliklerine ait metaforlarına benzetmişlerdir.

Öğretmenlerin usta bir sanatkar gibi (V268), resme renk veren ressam, taşa şekil veren heykeltıraş, sözcüğe anlam katan nota misali çocuğa şekil verir (V247). Bir mucit kadar yaratıcı (V184), insanı şekillendiren bir sanatçıdır öğretmen (V263). Tıpkı bir bahçıvanın bahçesini şekillendirip ürün aldığı gibi öğretmende öğrenciyi yetiştirir hayata hazırlar (V165). Bir çiftçi, yılmadan her yıl toprağa sürüp ekime hazırlıyorsa, öğretmende öğrenciyi her yıl hayata hazırlar (V107). Bir fırıncı hamuru nasıl şekillendirip ekmek yapıyorsa, öğretmende öğrenciyi şekillendirir (V243), gemi kaptanı gibi yönlendirir (V171). Öğretmen bir mühendis gibidir. Çocukların temelini inşa eder (V193).

Öğrenci velileri öğretmenleri meslek sahibi kişi ve sanatkarlara benzetmektedirler. Bu sanatkarın yaratıcı, şekillendirici özelliklerini kullanarak öğrencileri geleceğe hazırladıklarını düşündükleri için bu metaforları kullanmış olabilirler.

1.10 Teknoloji kategorisine yönelik öğretmen metaforlarına yönelik bulgular

Öğrenci velileri öğretmenleri, Bilgisayar, Tablet, Elektrik, Televizyon ve Google metaforu ile tanımlamışlar, bu metaforlar ise Teknoloji kategorisi altında bir araya getirilmiştir. Teknoloji kategorisi altında yer alan metaforlara ait MAX Maps kodları Şekil 10’da verilmiştir.

Şekil 10. Teknoloji kategorisi altında tanımlanan öğretmen metaforlarına ait MAX Maps kodları

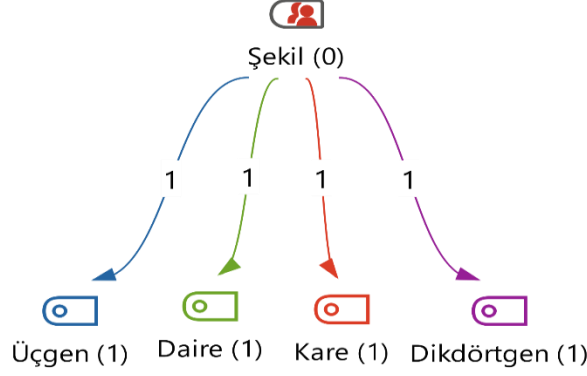
Şekil 10’da görüldüğü gibi öğrenci velileri öğretmenleri bilgisayar, elektrik, televizyon ve Google arama motoru metaforuna benzetmişlerdir. Bu konuda velilerin görüşleri şöyledir.

Öğretmeni bir bilgisayara (V75), tablete (V39) ve Google benzetirim. Çünkü aradığımız her şeyi onlarda bulunmaktadır (V198). Elektrik nasıl ki hayatın olmazsa olmazı ise öğretmende öğrenciler için olmazsa olmazdır (V266). Televizyon sürekli konuşarak bizlere bir şeyler söylüyor. Öğretmende sürekli öğrencilere bir şeyler anlatır (V257).

Öğrenci velileri öğretmenleri elektrik gibi hayatın ayrılmaz bir parçası, televizyon gibi bilgi kaynağı, Google arama motoru gibi her soruya bir cevap verdiklerini düşündükleri için bu metaforları kullanmış olabilirler.

1.11 Şekil kategorisine yönelik öğretmen metaforlarına yönelik bulgular

Öğrenci velileri öğretmenleri, Üçgen, Dikdörtgen, Daire ve Kare şeklinde geometrik şekillere benzeyen metaforlar ile tanımlamışlardır. Bu metaforlar Şekil kategorisi altında bir araya getirilmiştir. Şekil kategorisi altında yer alan metaforlara ait MAX Maps kodları Şekil 11’de verilmiştir.

Şekil 11. Şekil kategorisi altında tanımlanan öğretmen metaforlarına ait MAX Maps kodları

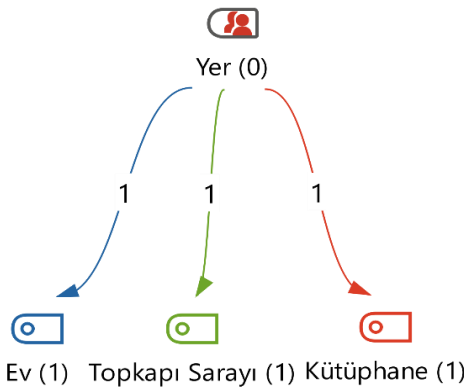
Şekil 11’de görüldüğü gibi öğrenci velileri öğretmenleri geometrik şekillere ve bu geometrik şekillerin özellikleri olan metaforlara benzetmişlerdir.

Öğretmeni Kareye benzetirdim. Çünkü karenin iç ve dış açıları birbirlerine eşittir. Öğretmende çocuklara eşit mesafede, bilgisini, sevgi ve samimiyetini vermektedir (V85). Tıpkı dikdörtgende olduğu gibi herkese aynı mesafede bulunmakta öğretmen (V63). Eğitim, öğretim ve hayat nasıl bir üçlü ise öğretmende böylesi bir üçgendir (V253). Öğretmenler aileden sonra en önemli kişilerdir. Daire gibi çocuklarımızı çevreleyip gerekli olan eğitim sevgi ve şefkati gösterip onları okullarda korumaktadırlar (V151).

Öğrenci velileri öğretmenlerin bütün öğrencilerine eşit mesafede ve eşit davranarak, onları koruyan kişiler olduklarını düşündükleri için dikdörtgen, kare, üçgen ve daire metaforuna benzetmiş olabilirler.

1.12 Yer kategorisine yönelik öğretmen metaforlarına yönelik bulgular

Öğrenci velileri öğretmenleri, Ev, Topkapı Sarayı ve Kütüphane metaforları ile tanımlamışlardır. Bu metaforlar “Yer” kategorisi altında bir araya getirilmiştir. “Yer” kategorisi altında bulunan metaforlara ait MAX Maps kodları Şekil 12’de verilmiştir.

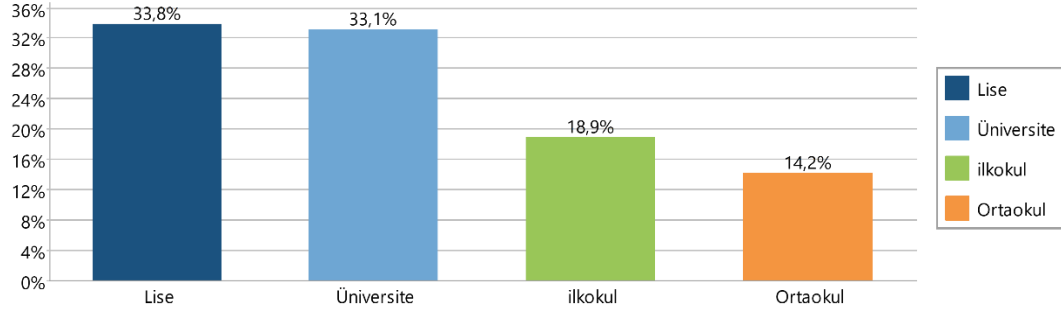

Şekil 12. Yer kategorisi altında tanımlanan öğretmen metaforlarına ait MAX Maps kodları

Şekil 12’de görüldüğü gibi öğrenci velileri öğretmenleri Ev, Topkapı Sarayı ve Kütüphane metaforları ile tanımlamışlardır. Bu metaforları ile tanımlamalarını şöyle açıklamışlardır. Öğretmenleri Topkapı Sarayına benzetirdim. Onlar bizim tarihimizde kutsal emanetlerin tutulduğu (V54), içerisinde sığındığımız bir ev (V218), bilgi kaynağı olan bir kütüphanedir (V19).

2. Öğrencilerin velilerinin mezuniyet durumlarına yönelik metafor üretme durumlarına yönelik bulgular

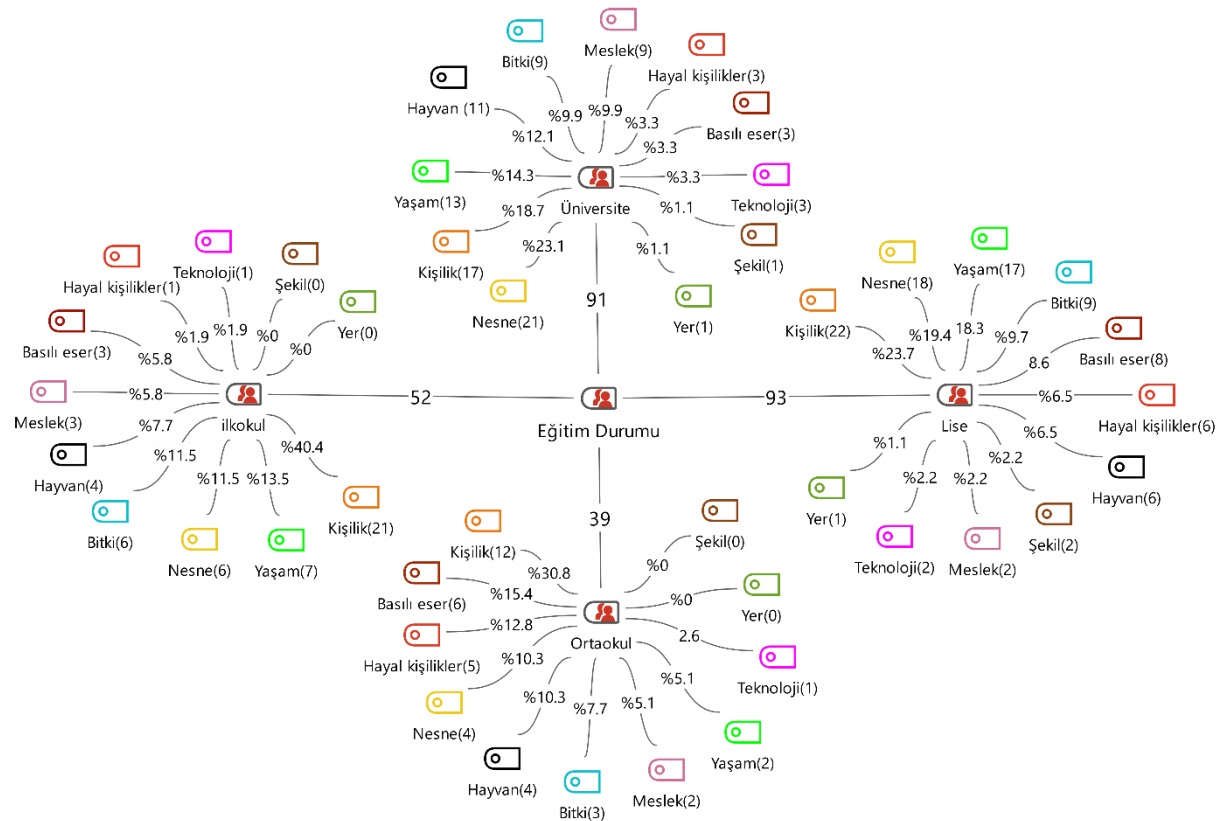
Araştırmada öğrenci velilerinin mezuniyet durumlarına göre üretmiş oldukları öğretmen metaforları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Şekil 13’de araştırmaya katılan öğrenci velilerinin öğrenim durumu grafiği görülmektedir.

Şekil 13. Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin öğrenim durumu grafiği

Şekil 13 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrenci velilerinin %33.8’i lise, %33.1’i üniversite, %18.9’u ilkokul ve %14.2’sinin ortaokul mezunu oldukları görülmektedir.

Öğrenci velilerinin öğrenim durumlarına göre (ilkokul-ortaokul-lise-üniversite) üretmiş oldukları öğretmen metafor sayıları ve bu metaforların yer aldığı kategoriler Şekil 14’de görülmektedir.

Şekil 14. Öğrenci velilerinin öğrenim durumlarına göre üretmiş oldukları metafor sayıları ve kategorileri

Öğrenci velilerinden elde edilen verilerin analizinde Kişilik, Yaşam, Nesne, Bitki, Basılı eser, Hayvan, Hayal Kişilikler, Meslek, Teknoloji, Şekil ve Yer olmak üzere 11 adet kategori oluşturulmuştur. Şekil 14 incelendiğinde üniversite ve lise mezunu veliler 11 kategori içerisinde yer alan metafor

tanımlarken, ilkököl ve ortaokul mezunu veliler Şekil ve Yer kategorileri hariç 9 kategoride metafor tanımladıkları görülmektedir.

Şekil 14 incelendiğinde üniversite mezunu öğrenci velileri en yüksek Nesne kategorisinde (%23.1) metafor tanımlarken, lise (%23.7), ortaokul (%30.8) ve ilkököl (%40.4) mezunu öğrenci veliler Kişilik kategorisinde en yüksek oranda metafor tanımlamışlardır. Yaşam kategorisi altında en yüksek (%18.3) oranında lise mezunu veliler metafor tanımlarken sırasıyla üniversite mezunları (%14.3), ilkököl mezunları (%13.5), ortaokul mezunları ise en düşük olarak (%5.1) oranında metafor tanımlamışlardır. İlkokul, lise ve üniversite mezunu veliler öğretmenleri yaşam için gerekli unsurlar olan güneş, toprak, hava ve su metaforları ile tanımlamışlardır. Öğretmenleri yaşam unsuru olarak gördükleri söylenebilir.

Hayvan kategorisi altında yer alan metaforlar velilerin mezuniyet durumuna göre incelendiğinde, üniversite mezunu (%12.1) ile 4. sırada, lise mezunu (%6.5) ile 7. sırada, ortaokul mezunu (%10.3) ile 5. sırada, ilkököl mezunu (%7.7) ile 5. sırada yer aldığı görülmektedir.

Bitki kategorisi altında yer alan öğretmen metaforlarından ilkököl mezunu veliler (%11.5) ile 4. sırada, ortaokul mezunu veliler (%7.7) ile 6. sırada, lise mezunu öğrenci velileri (%9.7) ile 4. sırada, üniversite mezunları (%9.9) ile 5. Sırada olduğu görülmektedir.

Hayal Kişilikler kategorisi altında yer alan öğretmen metaforlarından ilkököl mezunu veliler (%1.9) ile 6. sırada, ortaokul mezunu veliler (%12.8) ile 3. sırada, lise mezunu öğrenci velileri (%5.5) ile 6. sırada, üniversite mezunları (%3.3) ile 7. sırada olduğu görülmektedir.

Basılı Eser kategorisi altında yer alan öğretmen metaforlarından ilkököl mezunu veliler (%5.8) ile 7. sırada, ortaokul mezunu veliler (%15.4) ile 2. sırada, lise mezunu öğrenciler (%8.6) ile 5. sırada ve üniversite mezunu veliler (%9.9) ile 6. sırada yer aldığı görülmektedir.

Velilerin Teknoloji kategorisi altında tanımladıkları metaforların en yüksek olarak (%3.3) üniversite mezunları tarafından tanımlandıkları görülmektedir. Öğretmenleri Google metaforu ile tanımlayan veli üniversite mezunudur. Bu durum eğitim seviyesi yükseldikçe teknoloji ve bilgisayar kullanımının arttığı şeklinde yorumlanabilir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

COVID-19 salgın sürecinde uygulanan uzaktan eğitim, pek çok öğretmen ve öğrenci için bugüne kadar yaşamadıkları deneyimleri yaşamalarına neden olurken eğitimin en önemli paydaşları olan veliler için de farklı deneyimler yaşamalarına neden olmuştur. Pandemi öncesinde eğitim sürecine yardımcı, şekillendirici ve destekleyici bir rol üstlenen veliler, pandemi ile birlikte kendilerini öğretmenlerin birer asistanı, öğrencilerinin eğitim koçu rolünü üstlenmelerine neden olmuş olabilir. Velilerin yaşamış olduğu bu deneyimlerin öğretmenlere yönelik algılarının ortaya konulması amacıyla bu metafor çalışması gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın birinci alt probleminde, öğrenci velilerinin öğretmen kavramına ilişkin algılarını betimlemede kullandıkları metaforlar belirlenmeye çalışılmıştır.

Velilerden elde edilen verilerin analizinde Kişilik, Yaşam, Nesne, Bitki, Basılı Eser, Hayvan, Hayal Kişilikler, Meslek, Teknoloji, Şekil ve Yer olmak üzere 11 kategori oluşturulmuştur.

Araştırmada Kişilik kategorisi altında veliler öğretmenleri Anne-Baba, Kahraman, Bilge, Lider, Atatürk, Rehber, Zeka Küpü, Yönetici, Nasreddin Hoca ve Kral-Kraliçe metaforu ile tanımlamışlardır. Bu metaforlar incelendiğinde velilerin öğretmenleri okulda çocuklarını bir anne-baba şefkati ile sevip kollayan ailenin bir ferdi, onları bilgileri ile yetiştiren, iyi ile kötüyü ayırt etmesinde yardımcı olan, öğüt veren bir kahraman ve sınıfı yöneten bir lider olarak gördükleri söylenebilir. Literatürde öğrenci velilerinin öğretmen algılarına dair çalışmalara çok az rastlanırken yoğunluk olarak öğretmen adayları ve öğrencilerle yapılan çalışmalara rastlanılmaktadır. Gencer (2020) yapmış olduğu çalışmasında velilerin öğretmen kavramına yönelik üretilen metaforların sırasıyla en çok sevgi unsuru, bilginin kaynağı ve aktarıcısı, yol gösterici, yetiştirici ve şekillendirici ve aydınlatıcı olarak tanımlamışlardır. Aslan (2019), yapmış olduğu çalışmasında öğrenci velileri öğretmenleri en çok anne-baba metaforu ile tanımlamış olup velilerin öğretmenlerden en çok bekledikleri davranış olarak fedakâr ve şefkatli olmaları şeklinde yorumlamıştır. Uysal ve Yorulmaz (2020), veliler sınıf öğretmenlerini “seven ve koruyan” olarak algıladıklarını, öğrenciye aile haricinde sevgi değerinin verilmesinde ve çevreden gelebilecek zararlı etkenlere karşı çocuklarını koruyan kişiler olarak görmektedir. Öğretmen adayları ile

yapılan çalışmalarda araştırma bulgusunu destekler yönde öğretmen adayları öğretmenleri Anne-Baba, Aile, Lider, Rehber, Bilgi kaynağı, Çevresini aydınlatan kişi (Alım, Şahin ve Meral, 2018; Cerit, 2008; Egüz ve Öntaş, 2008; Ertürk, 2017; Kılıç, 2017) olarak tanımlarken, ortaokul öğrencileri Anne-Baba, Atatürk, Bilgin ve Akıl küpü (Ateş, 2016) olarak tanımlamışlardır. İlkokul öğrencileri öğretmenleri bir rehber gibi yol gösterici, kahraman lider ve Anne-Baba gibi şefkatli olarak görmekte, bunun nedeni ise öğrencilerin anne babalarından sonra en çok öğretmenleriyle vakit geçiriyor olmasından kaynaklanmaktadır (Ertürk, 2017). Çelikten (2006) öğrenciler öğretmenleri aileleri gibi bir otorite, Egüz ve Öntaş (2008) ebeveynleri kadar etkili ve önemli olarak gördüklerini belirtmiştir. Araştırma bulgusu ve literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde ilkokul, ortaokul ve üniversite düzeyinde yer alan öğrencilerin öğretmen algıları ile araştırmaya katılan velilerin öğretmenlere yönelik algılarının benzer ve olumlu yönde oldukları söylenebilir.

Araştırmada Yaşam kategorisi altında veliler öğretmenleri Güneş, Işık, Yıldız, Hava, Ay, Su, Şelale ve Toprak metaforu ile tanımlamışlardır. Veliler öğretmenleri güneşin dünyamızı aydınlattığı gibi verdikleri bilgiler ile çocuklarını aydınlatan, kutup yıldızı gibi yön bulmalarına yardımcı olan, yaşam için toprak, hava, su nasıl gerekli ise öğretmenlerinde çocukları için gerekli yaşamsal unsur olarak görmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Veliler öğrencilerini toprağa düşmüş bir tohum olarak görmekte, öğretmenleri ise güneş, hava su gibi bilgileri ile onları besleyip filizlendirerek yön veren yaşamsal kaynak olarak gördükleri söylenebilir. Araştırma bulgusunu destekler yönde Ertürk (2017), İlkokul öğrencileri öğretmenleri bir güneş gibi bilgi kaynağı, ışık gibi yol gösterici olarak tanımlarken, Ateş (2016), Egüz ve Öntaş (2018), ortaokul öğrencileri Güneş, Ay, Yıldız, Yağmur, Toprak, Su şeklinde tanımlamış, öğretmen adayları ise benzer şekilde Güneş, Işık, Yıldız, Toprak ve Su) metaforu ile tanımlamışlardır (Alım, Şahin ve Meral, 2018). Veliler ile eğitimin farklı kademelerinde yer alan öğrencilerin öğretmenlere yönelik algılarının benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmada Nesne kategorisi altında veliler öğretmenleri Mum, Pusula, Kalem, Deniz feneri, Ayna, Değnek, Mücevher, Soba, Merdiven ve Gemi metaforu ile tanımlamışlardır. Veliler öğretmenleri bir mumun ya da sokak lambasının karanlık ortamları aydınlattığı gibi öğrencilerini bilgileri ile aydınlattıklarını, onları yönlendirdiklerini, toplumun ihtiyacı olan birey olarak şekillendirdiğini, geleceğe hazırladıklarını ve bunları da büyük bir özveri ve sabırla yaptıklarını düşünüyor olabilirler. Alanyazında ilkokul öğrencileri ile yapılan çalışmada öğretmenleri bir gemi kaptanı gibi yol gösterici (Ertürk, 2017) olarak görülürken, ortaokul öğrencileri Mum, Kalem, Fener ve Ayna (Ateş, 2016; Egüz ve Öntaş, 2018) metaforları ile öğretmen adayları ise araştırma bulgusu ile benzer şekilde Mum, Pusula, Ayna (Alım, Şahin ve Meral, 2018; Kılıç, 2017) metaforları ile tanımlanmıştır.

Araştırmada Bitki kategorisi altında veliler öğretmenleri, Ağaç, Çiçek, Gül, Nar Çiçeği ve Lale metaforu ile tanımlamışlardır. Veliler öğretmenleri köklü bilgilere sahip bir ağaç olarak görmekte, öğrencilerini bu bilgileri ile besleyerek olgun bir meyveye dönüştürdüklerini düşünmektedirler. Çiçeklerin etrafa yaydıkları güzel kokular gibi, öğretmenlerde yaydıkları bilgiler ile öğrencileri güzel bilgiler ile beslediklerini düşünmektedirler. İlkokul öğrencileri araştırma bulgusunu destekler yönde öğretmenleri bilgi kaynağı bir ağaç gibi görmektedirler (Ertürk, 2017). Ortaokul öğrencileri ve öğretmen adayları öğretmenleri benzer şekilde bilgi kaynağı olarak ağaç olarak görmektedir (Alım, Şahin ve Meral, 2018; Kılıç, 2017).

Araştırmada Basılı Eser kategorisi altında veliler öğretmenleri Kitap, Ansiklopedi ve Roman metaforları ile tanımlamışlardır. Velilerin öğretmenleri bilgi yüklü kitaplara, yeri geldiğinde bu kitaptaki bilgileri sözlü olarak anlatan kişiler olarak görmelerinden dolayı bu metaforlar ile tanımlamış olabilirler. İlkokul, ortaokul ve üniversite öğrencileri araştırma bulgusunu destekler yönde öğretmenleri bilgi kaynağı olan bir kitap ve ansiklopedi metaforu ile tanımlamaktadır (Alım, Şahin ve Meral, 2018; Ateş, 2016; Cerit, 2008; Egüz ve Öntaş, 2018; Ertürk, 2017; Kılıç, 2017).

Araştırmada Hayvan kategorisi altında veliler öğretmenleri, Kartal, Kaplumbağa, Bukalemun, Karınca, Kanguru, Göçmen Kuşu, Baykuş, Arı, Ahtapot, Güvercin, Aslan ve Kelebek metaforu ile tanımlamışlardır. Veliler öğretmenleri hayvanlarda var olan kuvvet, çalışkanlık, üretkenlik, koruyuculuk, liderlik özellikleri ile özdeşleştirdikleri söylenebilir. Bir arı kovani için kraliçe arı ne kadar önemliyse öğretmeni de sınıf yönetimi açısından o kadar önemli görüyor olabilirler. Öğretmenleri bir arı ve karınca kadar çalışkan, bir kelebeğin çiçeklere dokunuşu gibi her çocuğa bilgisi ile dokunan, bir baykuş bilgeliğine sahip lider kişiler olarak gördükleri söylenebilir. Öğretmen adayları ile yapılan çalışmada öğretmenler öncü kuş (Alım, Şahin ve Meral, 2018), bilgi kaynağı olarak karınca, bütünleştirici olarak ahtapot metaforu ile tanımlamışlardır (Kılıç, 2017).

Araştırmada Hayal Kişilikler kategorisi altında veliler öğretmenleri, Süpermen, Alâeddin'in sihirli lambası, Pamuk presnes, Şirin baba, Peri ve Melek metaforu ile tanımlamışlardır. Öğrenci velileri öğretmenleri her türlü bilgiyi istediğimiz zaman verebilen, saf, temiz, fedakâr ve koruyucu kişiler olarak gördükleri söylenebilir. Araştırma bulgusunu destekler yönde öğretmenleri melek gibi şefkatli olarak tanımlayan araştırmalar literatürde yer almaktadır (Cerit, 2008; Ertürk, 2017).

Meslek kategorisi altında veliler öğretmenleri, Heykeltıraş, Bahçıvan, Sanatkâr, Sanatçı, Fırıncı, Mühendis, Mucit, Kaptan, Usta ve Çiftçi metaforu ile tanımlamışlar. Öğrenci velileri öğretmenleri meslek sahibi kişi ve sanatkârlara benzetmektedirler. Veliler öğretmenleri heykeltıraşın taşı, bahçıvanın bahçeyi şekillendirdiği gibi öğrencilerini bilgileri ile şekillendirdiğini, onları bilgileri ile pişirerek hayata hazırladıklarını, bir çiftçinin tarlasını sürerek ürün vermek amacıyla tarlasına tohum attığı gibi öğrencilerine bilgi tohumları ekerek hayata hazırladıklarını, bir mühendis gibi mukayese, mantıklı karar verme yetilerini geliştirdiklerini, öğrencilerin bu yetileri kullanarak yeni icatlar yapacaklarını düşünüyor olabilirler. Araştırma bulgusunu destekler yönde öğretmenleri bahçıvan, heykeltıraş, mühendis, sanatçı, fırıncı ve usta metaforlarıyla tanımlayan çalışmalar literatürde yer almaktadır (Alım, Şahin ve Meral, 2018; Cerit, 2008; Çelikten, 2006; Egüz ve Öntaş, 2018; Örcü, 2012; Ertürk, 2017). Cerit (2018), heykeltıraşların çamuru şekillendirdiği gibi öğretmenlerinde öğrencileri istedikleri gibi şekillendirebileceğini düşünmelerinden dolayı heykeltıraş metaforuna benzettiklerini belirtmiştir. Örcü (2012) ise öğretmenlerin bahçıvan metaforu ile tanımlanmasını bir bahçıvanın farklı çiçekleri farklı yöntemlerle şekillendirdiği gibi öğretmenlerinde farklı özelliklere sahip öğrenciler için farklı yöntemler kullanmaları nedeniyle tanımlandığını belirtmiştir. Çelikten (2006) ise öğrencileri genç bitkilere benzeterek bahçıvanın onları şekillendirdiği gibi öğretmenlerinde öğrencilere özen göstererek şekillendirip imaj kazandırmalarına benzetmiştir.

Yapılan çalışmada Teknoloji kategorisi altında veliler öğretmenleri, Bilgisayar, Tablet, Elektrik, Televizyon ve Google metaforu ile tanımlamışlar. Öğrenci velileri öğretmenleri elektrik gibi hayatın ayrılmaz bir parçası, televizyon gibi bilgi kaynağı, Google arama motoru gibi her soruyu cevaplayabilecek kişiler olarak gördükleri için bu metaforlar ile tanımlamış olabilirler. İlkokul, ortaokul ve üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda öğretmenleri bilgi kaynağı olarak bilgisayar metaforu ile tanımlamışlardır (Alım, Şahin ve Meral, 2018; Egüz ve Öntaş, 2018; Ertürk, 2017).

Yer kategorisi altında öğrenci velileri öğretmenleri, Ev, Topkapı Sarayı ve Kütüphane metaforlar ile tanımlamışlardır. Veliler öğretmenlerin sahip oldukları bilgilerin kütüphane zenginliğine sahip, Topkapı Sarayı'nda bulunan kutsal emanetler kadar kıymetli olduğunu düşündükleri söylenebilir. Öğretmen adayları ile yapılan çalışmada araştırma bulgusunu destekler yönde öğretmen adayları öğretmenleri kütüphane metaforu ile tanımlamışlardır (Alım, Şahin ve Meral, 2018).

Yapılan çalışmada Şekil kategorisi altında veliler öğretmenleri, Üçgen, Dikdörtgen, Daire ve Kare şeklinde geometrik şekillere benzeyen metaforlar ile tanımlamışlardır. Karenin bütün köşelere eşit mesafede, dikdörtgenin karşılıklı kenarlarının eşit mesafede olduğu gibi öğretmenlerin de bütün öğrencilere eşit mesafede olduklarını düşünmektedirler. Veliler eğitim, öğretim ve yaşamı bir üçgenin kenarları olarak görmekte ve bu üçünün birleşimini ise öğretmen olarak adlandırmaktadır. Aynı zamanda öğrencileri çevreleyip koruyan bir daireye benzetmektedirler.

Araştırmada oluşturulan kategoriler ve öğrenci velilerinin oluşturduğu metaforlar (Anne-Baba, Kahraman, Bilge, Lider, Atatürk, Rehber, Zeka Küpü, Yönetici, Nasreddin Hoca, Kral-Kraliçe, Güneş, Işık, Yıldız, Hava, Ay, Su, Şelale, Toprak, Mum, Pusula, Kalem, Deniz feneri, Ayna, Değnek, Mücevher, Soba, Merdiven, Gemi, Ağaç, Çiçek, Gül, Nar Çiçeği, Lale, Kitap, Ansiklopedi, Roman, Kartal, Kaplumbağa, Bukalemun, Karınca, Kanguru, Göçmen Kuşu, Baykuş, Arı, Ahtapot, Güvercin, Aslan, Kelebek, Süpermen, Alâeddin'in sihirli lambası, Pamuk presnes, Şirin baba, Peri, Melek, Heykeltıraş, Bahçıvan, Sanatkâr, Sanatçı, Fırıncı, Mühendis, Mucit, Kaptan, Usta, Çiftçi, Bilgisayar, Ev, Kütüphane) daha önceden yapılan ilkök, ortaokul ve üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalar ile benzerlikler göstermektedir. Öğrenci velilerinin bu metaforlar haricinde öğretmenleri farklı olarak Tablet, Elektrik, Televizyon, Google, Üçgen, Dikdörtgen, Daire ve Kare metaforları ile tanımladıkları görülmüştür. Özellikle tablet, televizyon, elektrik ve Google metaforları ile öğretmenleri tanımlamalarının nedeni COVID-19 salgını nedeniyle zorunlu olarak uygulamaya başlanan uzaktan eğitim, EBA, EBATV ve teknoloji kullanımında öğrenci velilerinin sürecin içerisinde öğrenci velileri ile birlikte yer almalarından kaynaklanıyor olabilir. Öğrenci velileri bu güne kadar yapılan çalışmalardan farklı olarak öğretmenleri Üçgen, Dikdörtgen, Daire ve Kare gibi geometrik şekiller ile tanımlamalarının temelinde öğrenciye eşit mesafede yer almaları inancından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt probleminde; öğrenci velileri, eğitim durumlarına (ilkokul, ortaokul, lise, üniversite) göre öğretmen kavramı hakkında ki metaforlar belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde elde edilen (Kişilik, Yaşam, Nesne, Bitki, Basılı eser, Hayvan, Hayal Kişilikler, Meslek, Teknoloji, Şekil, Yer) 11 kategoride lise ve üniversite mezunu öğrenci velileri metafor tanımlarken, ilkokul ve ortaokul mezunu öğrenci velileri Şekil ve Yer kategorileri hariç 9 kategoride metafor tanımladıkları görülmüştür. İlkokul ve ortaokul mezunu velilerin yer vermediği Şekil kategorisi altında yer alan metaforlar incelendiğinde velilerin öğretmenleri Daire, Üçgen, Dikdörtgen ve Kare metaforu ile tanımladıkları görülmektedir. Bu metaforların lise ve üniversite mezunu veliler tarafından tanımlanmasının nedeni, öğrenim sürelerinin daha uzun olması ve bu süre içerisinde matematiksel ağırlıklı dersleri ilkokul ve ortaokul mezunlarına göre daha çok görmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Yer kategorisinde altında yer alan metaforlar incelendiğinde, üniversite mezunu velilerin öğretmeni Topkapı Sarayı'ndaki hazine metaforu, lise mezunu veli ise öğretmeni Kütüphane metaforu ile tanımlamıştır. Bu tanımlamaların yapılmasının nedeni ise eğitim seviyesinin ilkokul ve ortaokul mezunlarına göre daha yüksek olması, öğretmeni bir bilgi hazinesi olarak görmesinden kaynaklanıyor olabilir.

İlkokul mezunu velileri Kişilik kategorisi altında 21, ortaokul mezunu velileri 12, lise mezunu velileri 22 metaforu ilk sırada Kişilik kategorisi altında tanımlarken, üniversite mezunu veliler 21 metafor ile ilk sırada Nesne kategorisi altında metafor tanımlamışlardır. İlkokul, ortaokul ve lise mezunu veliler öğretmenleri tanımlarken öncelikli olarak kişilere benzetirken, üniversite mezunu veliler ilk sırada öğretmenleri nesnelere benzeterek tanımlamışlardır. Üniversite mezunu öğrenci velilerinin tanımlamış olduğu Nesne metaforu altında yer kodlar incelendiğinde Mum, Deniz feneri, Ayna gibi öğretmeni bilgi saçan yol gösterici anlamında metaforlar ile tanımlarken, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu veliler Anne-Baba ve Kahraman metaforlarının en yüksek oranda tanımlamışlardır. İlkokul, ortaokul ve lise mezunu veliler zorunlu eğitim döneminde öğrenim görmeleri ve öğretmenlerin öğrenciler ile yakından ilgilenmelerinden dolayı anne-baba ve kahraman metaforları ile tanımlarken, üniversite mezunu veliler üniversitelerin kişileri aydınlatıp yol gösterici olduğunu düşünmelerinden dolayı Mum, Deniz feneri, Ayna gibi metaforlar ile öncelikli olarak tanımlamış olabilirler.

Araştırmada Şekil ve Yer kategorisi altında ilkokul ve ortaokul mezunu öğrenci velileri metafor tanımlamazken, üniversite ve lise mezunu öğrenci velileri Yer kategorisi altında Ev, Topkapı Sarayı, Kütüphane metaforu, Şekil kategorisi altında Üçgen, Dikdörtgen, Daire ve Kare metaforlarını tanımlamadıkları görülmüştür. Üniversite ve lise mezunu öğrenci velileri ilkokul ve ortaokul mezunu öğrenci velilerine göre öğrenim sürelerinin daha uzun olması, kütüphanelerde daha çok vakit geçirmeleri, matematik ve geometri derslerini daha çok görmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmada elde edilen diğer bir bulgu ise üniversite mezunu öğrenci velileri öğretmenler hakkında Meslek kategorisi altında 9 adet metafor tanımlarken, ilkokul mezunu olan veliler 3 adet, ortaokul mezunları 2 adet, lise mezunu öğrenci velilerinin ise 2 adet metafor tanımladıkları görülmüştür. Üniversite mezunu öğrenci velileri farklı meslek dallarında üniversite eğitimi aldıkları ya da farklı meslek dallarında eğitim alan kişileri görmelerinden dolayı ilkokul, ortaokul ve lise mezunu öğrenci velilerine göre daha çok metafor tanımlamış olabilirler. Öğrenci velilerinin mezuniyet durumlarına göre metafor tanımlamaları genel olarak değerlendirildiğinde ilkokul, ortaokul ve lise mezunu öğrenci velileri en yüksek oranda Kişilik kategorisinde metafor tanımlarken, üniversite mezunu öğrenci velileri Nesne kategorisi altında metafor tanımladıkları görülmüştür. Velilerin öğrenim süreleri arttıkça tanımladıkları metaforlarda farklılıklar meydana gelmektedir. Lise ve üniversite mezunu velilerin ilkokul ve ortaokul mezunu öğrenci velilerinden farklı olarak Şekil kategorisinde metaforlar (Üçgen, Dikdörtgen, Daire ve Kare) tanımladıkları görülmüştür. Literatürde öğrenci velilerinin öğrenim durumlarına göre tanımladıkları öğretmen metaforuna ilişkin yapılan doğrudan çalışmalara rastlanılmamıştır. Ancak okul ekosistemi bir bütün olarak ele alındığında veli bu sistemin en önemli parçalarından birini oluşturmaktadır. Okul-Aile işbirliği bakımından velilerin öğrenim durumlarına göre farklılıklar bulunmaktadır (Özbaş ve Badavan, 2009). İlköğretim mezunu velilerin okulu daha olumlu algılayıp okula daha fazla katıldıkları görülmüştür (Ertem & Gökalp, 2020). Üniversite mezunu olan anne-babalar, üniversite mezunu olmayan anne-babalara göre çocuklarının akademik başarıları ile daha ilgili oldukları görülmüştür (Kotaman, 2008). Velilerin öğrenim durumlarının okula katılım, öğrenci başarısı ya da okul aile işbirlikleri açısından ilişkili olması öğretmenler ve öğretmenlere yönelik algılarında da farklılık olmasına neden olmuş olabilir. Araştırma sonucunda da velilerin öğrenim

durumlarına göre öğretmenlere yönelik tanımladıkları metaforlar ve algılarında farklılıkların bulunduğu görülmüştür.

Bu çalışma öğrenci velileri eğitim durumlarına göre sınıflandırılarak ürettiği metaforlar ile sınırlı bir çalışmadır. Öğrencinin bulunduğu eğitim kademesine göre veliler ile yeni çalışmalar yapıldığında velilerin öğretmenler hakkındaki ürettiği metaforların öğrencilerinin eğitim kademesine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya konulabilir. Velilerin sosyo-ekonomik durumları, öğrencisinin özel okul ya da devlet okulunda öğrenim görme durumları dikkate alınarak çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Alım, M., Şahin, İ. F. ve Meral, E. (2018). Coğrafya öğretmen adaylarının (pedagojik formasyon) öğretmen kavramına ilişkin algıları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 1113-1127.
- Altınok, V. (2021). Farklı eğitim kademelerindeki öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin algıları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(1), 441-475.
- Argon, T., & Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (19), 80-95.
- Aslan, O. (2019). Velilerin 'Öğretmen' kavramına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 4(8),78- 95.
- Ateş, Ö. T. (2016). Öğrencilerin öğretmen ve okul metaforları. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 78-93.
- Bıyıklı, C., & Özgür, A. O. (2021). Öğretmenlerin senkron uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 110-147.
- Bilgin, O., & Yesilyurt, E. (2021). Perceptions of university students about coronavirus: A metaphor analysis study. *Psycho-Educational Research Reviews*, 118-127.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). Bilimsel araştırma yöntemleri (14. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk eğitim bilimleri dergisi*, 6(4), 693-712.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma deseni* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Çelik, Ö., Yorulmaz, A. ve Çokçalışkan, H. (2019). Öğretmen genel yeterlikleri açısından sınıf öğretmenleri ve öğretmen adaylarının kendilerini değerlendirmeleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (Özel Sayı), 203-215. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.548342>
- Çelikten, M. (2006). Kültür ve öğretmen metaforları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(21), 269-283.
- Doğanay, A & Sarı, M . (2003). İlköğretim öğretmenlerinin sahip oldukları eğitim felsefelerine ilişkin algılarının değerlendirilmesi "öğretmenlerin eğitim felsefeleri" . *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (3) , 0-0.
- Egüz, Ş., & Öntaş, T. (2018). Ortaokul öğrencilerinin "öğretmen" kavramına ilişkin kullandıkları metaforlar. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 79-91.
- Erişti, B. (2008). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. I.K.Yurdakul (Ed.), *Öğretmenlikte meslekî gelişim içinde*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No:2592.
- Ertem, H. Y. & Gökalp, G. (2020). Velilerin okul iklimi ve veli katılımı algılarının velilerin eğitim durumu ve çocuklarının öğrenim kademesine göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 78-91.
- Ertürk, R. (2017). İlkokul öğrencilerinin "öğretmen" kavramına ilişkin metaforik algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 1-15.
- Gencer, M. (2020). Öğrenci ve velilerin öğretmen kavramına ilişkin metaforik algıları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(44), 805-825.
- Güven, D. (2010). Profesyonel bir meslek olarak Türkiye'de öğretmenlik. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 27(2), 13-21.

- Hatipoğlu, A., & Kavas, E. (2016). Veli yaklaşımlarının öğretmen performansına etkisi. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 5(4), 1012-1034.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin yeterlik algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 70-9.
- Kılcan, B. (2017). Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi. *Ankara: Pegem Akademi*.
- Kılıç, D. B. Ç. (2017). Müzik öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin metaforları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(3), 1099-1118.
- Kıral, E. (2015). Öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmen metaforları. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 57-65.
- Koçyiğit, M., Erdem, C., & Eğmir, E. (2020). Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine ilişkin öz değerlendirmeleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(3), 774-799.
- Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 135-149.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2005). *Metaforlar: Hayat, anlam ve dil* (G.Y. Demir, Çev.). İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı - MEB. (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri. http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERI.pdf (5/07/2021).
- Oktay, A. (1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 187-193.
- Öncü, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. Ankara: MEB Yayını.
- Örücü, D. (2012). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin sınıfa ve sınıf yönetimine ilişkin metaforik bakışları: Karşılaştırmalı bir durum çalışması. *İlköğretim Online*, 11(2), 342-352.
- Özbaş, M., & Badavan, Y. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin okul-aile ilişkileri konusunda yapmaları gereken ve yapmakta oldukları işler. *Eğitim ve Bilim*, 34(154).
- Saban, A., Koçbeker, B. N. ve Saban A. (2006) “Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6 (2), 461-522.
- Saban, A. (2006). Functions of metaphor in teaching and teacher education: A review essay. *Teaching Education*, 17(4), 299-315.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 55(55), 459-496.
- Sarı, T., & Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: Sorunlar ve fırsatlar. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 959-975.
- Tümkaya, S. (2017). Velilerin okulda eğitime katılım türlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(2), 83-98.
- Türk Dil Kurumu – TDK (2019). Türk dil kurumu sözlükleri, 5 Temmuz 2021 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Uysal, H. & Yorulmaz, A. (2020). İlkokul birinci sınıf öğrenci velilerinin “İlkokul” ve “Sınıf Öğretmeni” kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 6(1), 92-106.
- Yenen, E.T. ve Kılınç, H.H. (2018). Öğretmenlerin öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2767-2787. <https://doi.org/10.7884/teke.4325>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yirci, R. (2017). Öğretmen profesyonelliğinin önündeki engeller ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(1), 503-522.
- Yurdakul, I. K. (2008). Öğretmenlikte meslekî gelişimi etkileyen faktörler ve karşılaşılan sorunlar. *Öğretmenlikte meslekî gelişim içinde*. I.K.Yurdakul (Ed.), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No:2592.

Yükseköğretim Kurulu - YÖK. (2018). *Öğretmen yetiştirme lisans programları uygulama yönergesi*.
<https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmenyetistirme-lisans-programlari> (5/07/2021).